

Інтер, —1999. —736 с. — Режим доступу : <http://ukrkniga.org.ua/ukrkniga-text/685/8/>

3. Адміністративне право України : у 2-х т. : підручник Т.1 : Загальне адміністративне право. Академічний курс / В. В. Галуцько, В. І. Олефір, Ю. В. Гридасов, А. А. Іванищук, С. О. Короед. — К : ХМД, 2013. — 396 с.

4. Єшук О.М. Щодо адаптації вітчизняної термінології у сфері адміністративно-правової охорони до стандартів Європейського Союзу : [Електронний ресурс] / О.М. Єшук // Мыслитель. — 2013. — Режим доступу: <http://windfalldating.com/index.php>.

5. Кузмішин П. Підприємницьке середовище та економічний розвиток (питання теорії та практики): монографія / П. Кузмішин; Відп. Ред. В.П. Міклова. — У.: Ужгородський державний університет, 2000. — 441 с.

6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV : за станом на 9 червня 2013 р. // Голос України від 14.03.2003. — № 49.

7. Закон України від від 22 березня 2012 р. № 4618-VI «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» // Голос України від 18.04.2012. — № 70.

8. Ямкова І.М. Адміністративно-правове забезпечення діяльності фізичних осіб —підприємців в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. - 12.00.07 / І.М. Ямкової. — К., 2013. — 19 с.

9. Волкович О.Ю. Адміністративно-правові засади управління господарськими товариствами : дис... канд. юрид. наук : спец. - 12.00.07 / О.Ю. Волокович. — Х, 2010. — 226 с.

10. Риженко І.М. Адміністративно-правовий захист права власності суб'єктів господарювання в Україні : автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. - 12.00.07 / І.М. Риженко . — Запоріжжя., 2010. — 18 с.

УДК 342.56

А.А. Іванищук, заступник голови Дніпровського районного суду м. Херсона, к.ю.н.

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ

В статті здійснено аналіз адміністративно-правового регулювання судової гілки влади регулювання з погляду теорії філософії права. Розкрито предмет, зміст, сутність і поняття адміністративного регулювання судової гілки влади. Доведено, що предмет адміністративно регулювання судової гілки влади, знаходиться в межах об'єкту такого регулювання та базується на розумінні філософської категорії буття, яка включає в себе категорії якісного і кількісного правового регулювання.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, буття, зміст і форма, кількість і якість, судова гілка влади, явище і сутність.

В статье осуществлен анализ административно-правового регулювання судової влади регулювання с точки зрения теории философии права. Раскрыты предмет, содержание, сущность и понятие административного регулювання судебной ветви власти. Доказано, что предмет административно регулювання судебной ветви власти, находится в пределах объекта такого регулювання и базируется на понимании философской категории бытия, которая включает в себя категории качественного и количественного правового регулювання.

Ключевые слова: административно-правовое регулювання, бытия, содержание и форма, количество и качество, судебная ветвь власти, явление и сущность.

The article analyzes the administrative regulation of the judicial branch of power of the philosophy of law. It reveals the subject, content, phenomenon and the concept of administrative regulation of the judicial branch of power. Subject of based on an understanding of the philosophical categories of being, which includes qualitative and quantitative characteristics.

Key words: administrative regulation, content and form, judicial branch of power, phenomenon and essence, being, Philosophy of law, quality and quantity.

Постановка проблеми. В системі фундаментальних наукових досліджень у галузі права в Романо-Германській правовій сім'ї традиційно первинне місце належить визначенню предмету наукового пошуку. Предмет наукового дослідження має носити об'єктивний характер. Одночасно треба зазначити, що виявити об'єктивний предмет юридичного наукового дослідження не легко, він не лежить на поверхні, як в точних науках.

Юриспруденція формується у сфері людської діяльності. Це суспільні відносини, які виникають між людьми і тільки між людьми. Елементарною складовою таких відносин є дві людини, що наділені від природи правоздатністю (при цьому одна із них має мати дієздатність) та вступили у суспільні відносини, що врегульовані нормами права. Однак відносини між людьми носять суб'єктивний характер. Тут і виникає основна проблема наукових гуманітарних досліджень, щоб на основі певної сукупності суб'єктивних зв'язків між людьми виявити об'єктивні закони суспільного життя, зокрема у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади.

Таким чином, основною проблемою визначення предмету адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади є виявлення об'єктивних чинників такого регулювання, які уговорюються на основі суб'єктивних адміністративно-правових відносин між суб'єктами адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень. До визначення фундаментальних засад предмета наукового дослідження в адміністративному праві звертали свої погляди майже усі вчені-адміністративисти, серед яких доцільно виділити В.Б. Аверянова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурку, Л.П. Білу, В.В. Галуцька, Л.В. Ковале, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, Є.В. Курінного, Н.Р. Нижник та ін. Однак вони проблеми філософсько-правового аналізу адміністративно-правового регулювання судової гілки влади безпосередньо не звертались, зосереджували свою увагу на більш загальних положеннях теорії та практики адміністративного права.

Мета статті полягає в тому щоб а основі філософії права, діючого законодавства та думок на цю проблематику вчених-адміністративістів розкрити основні категорії адміністративно-правового регулювання судової гілки влади з погляду філософсько-правових засад.

Виклад основних положень. При аналізі адміністративно-правових засад регулювання судової гілки влади є необхідність використати діалектичний метод наукового пізнання, а саме на основі аналізі значної сукупності суспільних фактів, що постійно виникають між окремими людьми виявити нові якісні закономірності, які потребують врегулювання нормами права. Іншими словами побачити переростання кількісних показників в якісні, використати перший закон діалектики — закон взаємного переходу кількісних і якісних змін [1].

Він полягає в тому, що нагромадження дрібних, спочатку непомітних кількісних змін на певному етапі розвитку суспільних відносин неминуче призводить до корінних, якісних змін, в результаті яких одна якість поступається місцем іншій. Та, в свою

чергу, набуває своєї кількісної характеристики.

Перехід від однієї якості до іншої відбувається у формі “стрибка”. За способом здійснення вони поділяються на швидкі, наприклад, розвиток судової гілки влади в період національно визвольних змагань 1917-1919 рр. в Україні й поступові - планомірний розвиток адміністративно-правового забезпечення діяльності судової гілки влади після прийняття Конституції України 28 червня 1996 р.

За формою стрибки поділяють на одноактні й багатоактні, за глибиною — на поверхневі й глибинні (наприклад, зміна системи підбору суддів у відповідності до Закону України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI) [2], часткові й повні, наприклад, повна ліквідація судових органів Української Народної Республіки більшовиками та створення ними власних квазісудів на новій ідеологічній псевдосоціалістичній основі.

Діалектичний закон взаємного переходу кількісних і якісних змін розкриває найзагальніший механізм розвитку. Показує, як відбувається розвиток. Якщо еволюціоністська концепція розвитку абсолютизує кількісні зміни, ігноруючи якісні, а інша концепція зводить розвиток лише до якісних змін (вибухів, катастроф, стрибків), то діалектико-матеріалістична концепція розвитку, науково описуючи зв'язок між названими моментами, враховує як еволюційний (кількісний), так і революційний (якісний) момент розвитку.

Із діалектичного закону взаємного переходу кількісних і якісних змін витікає ряд важливих методологічних висновків для теоретичної і практичної діяльності людей у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади [1].

Тим самим, діалектичний закон взаємного переходу кількісних і якісних змін є основою для формування предмету наукового дослідження у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади, він полягає у виявленні і узагальненні множинних кількісних змін у цій сфері на сучасному етапі розвитку судочинства та виявленні корінних, якісних змін у цій сфері щодо належного функціонування судової гілки влади, в результаті здійснення багатоактного, глибиною, еволюційного «стрибка», що в свою чергу орієнтує вчених правознавців на новітню оцінку явищ і процесів дійсності не тільки з боку якісної, але й кількісної сторін, використовуючи для цього кількісні і якісні методи. Такі процеси діалектичного дослідження регулювання судової гілки влади мають носити постійний циклічний аналіз, кожний раз на новому оберті розвитку вітчизняної держави і права.

Однак діалектичний закон взаємного переходу кількісних і якісних змін є провідним, але не єдиним чинником формування предмету наукового дослідження у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади. Діалектичний закон «заперечення заперечення» є невід'ємним елементом будь-якого фундаментального дослідження зокрема й нашого. Діалектичне заперечення «зняття» або перехід у інше як своє, є однією з найважливіших категорій логіки. «Зняття» включає в себе три взаємодіючих моменти. Перший — власне заперечення, усунення, подолання. Другий — збереження того цінного, що було у заперечуваному. Третій — це «знаття», перехід на більш зрілий рівень розвитку. Вчення про заперечення Гегель зображав у вигляді тріади: теза — антитеза (заперечення) — синтез (заперечення-заперечення) [3, с. 102].

В аналізованій нами сфері це означає що адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади полягає в тому, що: тезою такого регулювання є створення належних умов для здійснення правосуддя суддями та комфортних умов для звернення до суду фізичних і юридичних осіб у відповідності до принципів

незалежності судової гілки влади (вирішення усіх важливих питань органами суддівського самоврядування) та рівного доступу юристів до можливості стати суддею; антитезою зазначеного регулювання в сучасних умовах є збереження деякого впливу виконавчої гілки влади на суддівський корпус мотивуючи необхідністю не допущення зловживання суддями присяги судді; синтез адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади полягає в тому, що виконавча та законодавча гілки влади повністю позбавляється можливості впливу на прийняття рішення суддями, однак залишає за собою можливість право вето щодо призначення суддів, запропонованих Вищою кваліфікаційною радою суддів [4].

Наступна проблема, яка вимагає свого вирішення у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади - це необхідність окреслити провідні логічні категорії дослідження. Щоб у майбутньому виражатися чітко з повагою до загальноновизнаних та сформованих авторських термінів. Нам треба дати відповідь що розуміти під сутністю, змістом, поняттям адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади?

На думку Гегеля система логічних категорій розпадається на три підгрупи: буття – сутність – поняття. Буття включає в себе категорії: якість, кількість, міра. Сутність – видимість, тотожність, відмінність, суперечність, основа, явище, дійсність і т.д. Поняття включає в себе два моменти: по-перше, перехід від суб'єктивного поняття (судження, умовивід) до об'єктивного (механізм, хімізм); по-друге, перехід до ідеї (життя, пізнання, абсолютна ідея). Поняття на думку мислителя перебувають у постійному русі, переходять одне в одне, змінюються, розвиваються, переходять у свою протилежність, виявляючи внутрішню притаманні їм суперечності, які і складають рушійну силу їхнього саморозвитку. Характеризуючи сутність як філософську категорію, Гегель підкреслює, що до неї відноситься як те, що відрізняє явища одне від одного, так і те, що об'єднує, що є в них тотожним. Рух від буття до сутності, що саморозвивається, а потім до поняття здійснюється через перехід від тотожності до суперечності, а потім до нової тотожності. Гегелівська категорія тотожності є діалектичною тотожністю як само тотожність, яка містить у собі започаткований елемент відмінності. [5]

Таким чином, для Гегеля будь-яке природне чи суспільне явище, зокрема і відносини у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади з погляду логічних категорій поділяються на три підгрупи: по-перше, буття включає в себе категорії якісного і кількісного регулювання судової гілки влади; по-друге, сутність – це видимість, тотожність, відмінність, суперечність та основоположні чинники адміністративно-правового регулювання судової гілки влади; по-третє, поняття, що включає в себе два моменти: 1) перехід від суб'єктивного судження окремих суб'єктів адміністративного права щодо проблем адміністративно-правового регулювання судової гілки влади до об'єктивного механізму такого регулювання; 2) тим самим, в кінцевому результаті вчений має здійснити перехід (сформулювати) деяку ідеальну абстрактну модель пізнання адміністративно-правового регулювання судової гілки влади.

Що стосується абсолютної ідеї то вона аналізується через абсолютний дух – людство та людська історія. Філософія до духу включає в себе вчення про суб'єктивний дух (антропологія, феноменологія, психологія), вчення про об'єктивний дух (право, мораль, держава), вчення про абсолютний дух (мистецтво, релігія, філософія). [6]

Поглянемо на зазначені проблеми з іншого боку, співвідношення філософських категорій. Сутність і явище в системі адміністративно-правового регулювання

діяльності судової гілки влади, як філософські категорії матеріалістичної діалектики займають особливе місце. Це обумовлюється тим, що процес пізнання дійсності починається саме з вивчення явищ у сфері адміністративно-правового регулювання судової гілки в лади і далі йде до розкриття його сутності.

Під явищем філософи розуміють зовнішню сторону об'єктивної реальності, яка безпосередньо дається нашим органам чуття. Об'єктивна дійсність має і внутрішню сторону, недоступну для її прямого сприймання органами чуттів. Ця сторона дійсності називається сутністю. Вона є як внутрішній, повторюваний і відносно тривалий зв'язок речей і явищ. Це внутрішня основа явищ, загальне і повторюване в них. Явище ж є виявленням (проявом) сутності.

Сутність у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади розкривається через виявлення внутрішньої природи, внутрішнього способу існування предметів і явищ суспільної дійсності у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади, тобто те, що являє собою джерело руху й розвитку предмета адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади.

Як відомо із філософії права явище — це зовнішня, більш рухома сторона об'єктивної дійсності воно є формою вираження сутності адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади. Аналізовані категорії — це взаємно проникаючі сторони процесу розвитку, де сутність є основою, а явище — його конкретною реалізацією через перериви поступовості. В цьому плані сфера сутності — це сфера загального, а сфера явища — прояв одиничного. Разом ці категорії становлять діалектику втілення суспільних відносин, що забезпечують взаємопроникаючі сторони єдиного процесу їх розвитку.

Сутність і явище — об'єктивні. Вони становлять собою нерозривну єдність, хоча й мають суперечливий характер. Ця суперечливість проявляється у взаємодії двох сторін дійсності. Сутність адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади виражає внутрішню сторону дійсності, вона стабільніша, загальніша. Явище адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади виражає сутність, воно одиничне, зовнішнє, рухоміше від першої [3, с. 125].

Таким чином, сутність адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади — це сфера загальної внутрішньої сторони адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади, що відображає його об'єктивну природу.

Зміст і форма адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади також відображають об'єктивну природу такого регулювання, оскільки всі предмети, процеси й явища природи та суспільного життя мають свій зміст і свою форму.

У відповідності до філософії права, зміст — це сукупність елементів, процесів, зв'язків, притаманних певному предмету чи явищу. Це визначення майже ідентичне поняттю “сутність”, оскільки категорія “зміст” тісно пов'язана з ним. Проте останнє абстрактніше, ніж категорія змісту. Ним визначають головний, вирішальний, внутрішній зв'язок предметів, що є його основою. Поняття “зміст” дещо вужче. Воно також відображає внутрішній і вирішальний зв'язок, але не в його найзагальнішому вигляді, а в такому, що реалізується в кожному окремому предметі (групі предметів) на певному етапі розвитку, за певних умов. Наприклад, сутністю адміністративно-правового регулювання судової гілки влади є забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, які вирішити свої суперечки самостійно чи за допомогою адміністративних засобів не змогли, або коли такого забезпечення потребує публічний інтерес держави і суспільства в цілому. Змістом ж такого регулювання є діяльність

суб'єктів публічної адміністрації направлена на забезпечення належних умов для здійснення правосуддями суддями. Так, як судочинства в своїй основі не здійснюються в якісь безособовій формі, воно здійснюється через діяльність конкретних суддів.

Форма є вираженням змісту, його обумовленням. Це внутрішня та зовнішня організація змісту, спосіб його існування, який має певну визначеність, стабільність і самостійність. Форма нерозривно пов'язана зі змістом, а через нього — з сутністю. Згідно з діалектикою, “зміст” і “форма” перебувають в органічній єдності, є співвідносними поняттями, які відображають дві взаємозалежні, суперечливі сторони буття предмета, явища, процесу. Наприклад, кожен суддя розв'язує своїми рішеннями певну кількість юридичних справ. Внаслідок цього формується структура загального правопорядку у суспільстві — форма співіснування людей коли кожен йде на добровільний або примусовий утисок своїх прав, свобод та інтересів за ради додержання прав, свобод та законних інтересів інших осіб.

Зі сказаного випливає, що зміст входить у форму як його об'єктивна основа, а форма входить у зміст як його організація. Немає безформного змісту, як і немає безформної речі. Форма не існує сама по собі. Вона позбавлена будь-якої цінності, якщо не є формою змісту.

Основою взаємозв'язку змісту і форми є положення про визначальну роль змісту. Саме він є провідним, вирішальним чинником у єдності форми та змісту. Зміна й розвиток предмета чи процесу зачіпає зміст. Зі зміною змісту змінюється й форма. Сама ж зміна змісту є, звичайно, результатом внутрішніх протиріч. Зміст, змінюючись, здійснює формоутворюючий вплив. [7].

Висновки. Таким чином, зміст і форма є невід'ємними сторонами адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади, як процесів, явищ об'єктивного світу. При цьому зміст відіграє визначальну, провідну роль у сфері адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки, щодо форми. Самій же формі адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки притаманна певна самостійність і вона впливає на розвиток змісту.

Отже, зміст адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади відображає вирішальний зв'язок щодо діяльності суб'єктів публічної адміністрації направленої на забезпечення належних умов для здійснення правосуддями суддями, надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам в системі судової гілки влади.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Філософія : підручник / за ред. С.П. Щерби. — Житомир : Полісся, 2011. — 547 с.
2. Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів»: за станом на 1 липня 2013 р. // Урядовий кур'єр від 12.08.2010.
3. Філософія : навчальний посібник / за ред. І.Ф. Надольного. — К. : Вікар, 2000. — С. 102.
4. Іванишук А.А. Поняття об'єкту адміністративно-правового регулювання у сфері судової гілки влади : Електронний ресурс / А.А. Іванишук // Форму права. — 2012. - № 4. — С 399-403.
5. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права, або природне право і державознавство / Георг Вільгельм Фрідріх Гегель // переклад з німецької Р. Осадчука, М. Кушніра. — К. : Юнівес, 2000. — 336 с.
6. Нерсисянц В.С. Філософія права : учебник / Владик Сумбатович Нерсисянц. — М.: Норма, 2005. — 656 с.
7. Філософія права : навч. посібник / за ред. М. В. Костицький, Б.Ф. Чміль. - К. : Юрінком Інтер, 2000. — 336 с.